

ЛІТЕРАТУРА

1. Авакян А.А., Шемшилович С.Б., Мищенко В.М. Геморрагический нефрозо-нефрит в Закарпатье // Краевая патология вирусных нейроинфекций. Труды объединенной науч. сессии Львовского ин-та эпидемиологии, микробиологии и гигиены МЗ УССР, ин-та вирусологии им. Д.И. Ивановского АМН СССР и ин-та инфекционных болезней АМН СССР, проходившей во Львове 9–12 октября 1957 г. – Львов, 1959. – С. 38–48.
2. Закарпатская геморрагическая лихорадка// Большая медицинская энциклопедия. – М.: Гос. изд-во мед. лит-ры, 1958. – Т. 6.– С. 779.
3. Слышко В.Н. О геморрагической лихорадке в Закарпатье и о соотношении ее с геморрагическими лихорадками других мест// Научные записки Ужгородского гос. ун-та. – 1957. – Т. XXXII. – С. 225–231.

ПРОФЕСОР, ДОКТОР МЕДИЧНИХ НАУК ВАСИЛЬ МИКОЛАЙОВИЧ СЛИШКО (1896 – 1969)

Через багато років, читаючи архівний матеріал про наших викладачів, із болем у душі усвідомлюю, що в ті далекі часи, будучи ще студентом, не зумів досягнути, не розпізнав велич наших Вчителів, їхній щоденний подвиг, жертвовність, безкорисне служіння людям без претензій на визнання, нагороди, славу.

Потрібно було і самому не один рік лікувати людей, вчити студентів, навчатися самому, щоб оцінити розважливність, неймовірну працездатність, мудрість своїх Вчителів – Олександра Васильовича Федінця і Валентина Львовича Хенкіна, Степана Івановича Добоша і Федора Степановича Керекеша, Віктора Івановича Булецу й Івана Михайловича Кудієнка і... багатьох-багатьох інших.

Серед наших Вчителів виокремлюється постать доктора медичних наук, професора Василя Миколайовича Слишка – Лікаря, Педагога, Людини.

Ми, студенти-медики, поважали і любили нашого Вчителя. Високий, кремезний, статечний – він був непересічною особистістю на медичному факультеті та в університеті, його трударем, його опорою і славою.

Він вчив нас медицині, вчив ґрунтовно і послідовно. Він, як хлібороб, який засіває ниву, засівав у наші душі милосердя і співчуття до хворого. Вчив, знаючи, що результати навчання дадуть плоди тільки через багато років, адже саме тоді стануть докторами медичних наук, професорами його перші аспіранти О.М. Кишко і Л.В. Кравченко. Згодом перший стане деканом медичного факультету, а другий – ректором Владивостоцького медичного інституту.

З вдячністю згадують свого Вчителя подружжя Ганичів – Михайло Михайлович та Оксана Миколаївна, доктори медичних наук, професори, а також лікарі, які багато років трудилися на ниві охорони здоров'я, – Марія Олексіївна Сютрик і Георгій Михайлович Улиганинець із Ужгорода, Михайло Михайлович Ковач із Вишкова на Хустщині і Василь Михайлович Куцин із Нересниці на Тячівщині та багато інших.

Василь Миколайович Слишко народився 29 грудня 1896 року в с.Залище Седлецької губернії в Польщі.

У 1915–1921 роках навчався на біологічному та медичному факультетах Донського університету

(нині – Ростовський державний медичний університет).

З 1919 (будучи ще студентом) по 1930 рік працював практичним лікарем-терапевтом та інфекціоністом. Брав активну участь у Громадянській війні.

Педагогічною роботою почав займатися в 1925 році, викладаючи біологію у навчальних закладах Ростова-на-Дону.

Кандидатську дисертацію захистив у 1938 році, докторську – у 1948 році [2].

У 1948 році був направлений на викладацьку роботу в Ужгородський державний університет.

У січні 1949 року очолив кафедру пропедевтики і факультетської терапії, на якій працював до 1954 року [2,9].

В цей період Василь Миколайович активно займається науковою роботою. Як вчений широкого світогляду та енциклопедичних знань, вивчає бруцельоз та геморагічну лихоманку, гіпертонію та зобну хворобу. Але найбільш вагомими науковими результатами були отримані при вивченні зобної хвороби та геморагічної лихоманки.

У післявоєнний період одним із актуальних завдань, яке стояло перед органами охорони здоров'я краю, була боротьба із зобною хворобою. Адже в гірських районах Закарпаття зобом було вражено до 15% працездатного населення [3].

У 1946 р. в гірські райони Закарпаття була направлена спеціальна медична комісія, яка під керівництвом проф. Б.Є.Панкратєвої провела попереднє (орієнтовне) вивчення зобної ендемії [5].

У тому ж 1946 р. в Ужгороді був відкритий обласний протизобний диспансер, який в подальшому зіграв важливу роль у подоланні ендемії зобу на Закарпатті.

В 1948 р. Радою Міністрів УРСР було прийнято рішення про йодування солі, яку вживало населення області [5].

У боротьбу із зобною ендемією в області включилися і працівники медичного факультету Ужгородського університету.

Разом з органами охорони здоров'я області університет організує експедиції з вивчення зобної хвороби в краї.

З 1948 по 1955 роки університетом було організовано шість протизобних експедицій в різні райони області.

У всіх цих експедиціях активну участь брав і В.М. Слишко. До складу експедиції входили як працівники університету, так і лікарі та студенти старших курсів медичного факультету [5].

У 1951 – 1952 роках керівником протизобних експедицій був проф. В.М.Слишко.

У 1951 р. експедиція обстежила населення Воловецького району. До складу експедиції були включені доценти А.І. Кудрявцев (хірург), Я.С.Вайнер (педіатр), А.С.Подражанський (гігієніст), І.М. Кудієнко (патологіолог), лікарі М.Ю. Сютрик, Н.І. Дзензелівська (маршрут 1951 р.).

Члени експедиції обстежили населення, яке мешкало у верхів'ях річки Латориця: населені пункти Латірка, Біласовиця, Котельниця, Тишів, Верб'яз, Завадка.

У 1952 р. було обстежено населення Рахівського і Тячівського району. В експедиції брали участь доценти О.В.Фединець (хірург), А.І.Кудрявцев (хірург), В.В.Ластовецький (невропатолог), Я.С.Вайнер (педіатр), асистент Ф.С.Керекеш (терапевт), лікарі А.А.Бакшеєва і В.М.Повзик (маршрут 1952 р.).

Автор цих рядків, будучи ще студентом, у 1953 р. разом з іншими студентами медфакультету в літній період під час канікул брав безпосередню участь в одній із таких експедицій у Міжгірському районі (тоді Волівський район). Було обстежено населення в Нижньому та Верхньому Студеному, Верхньому Бистрому, Торуні, Майдані, Ізках, Стригальні.

Вставали ми о 6-й годині ранку за місцевим часом, а вже о 7-й робили подвірні обходи, оглядаючи мешканців села. І так до 8-ої години вечора. Керував експедицією доц. В.В. Ластовецький. Нам, студентам, участь у таких експедиціях давала можливість вчитися спілкуватися з хворими, бачити їхні умови життя, роботи тощо.

Експедиції давали багатий клінічний матеріал. Адже підсумки роботи в експедиціях доповідалися на щорічних наукових професорсько-викладацьких та студентських конференціях, давали можливість колегіально виробляти тактику лікування хворих на зоб, накреслювати стратегію профілактики цієї хвороби в краї.

Матеріали таких експедицій і дали можливість професору В.М. Слишку, С.І. Добошу та А.А. Соцці розробити та запропонувати класифікацію захворювання щитовидної залози, яка доповідалась у травні 1952 р. на обласній конференції, присвяченій боротьбі із зобною хворобою в області [6].

Автори довели, що п'ятиступенева класифікація зобної хвороби (так звана швейцарська класифікація) не завжди віддзеркалює послідовність розвитку захворювання, оскільки може об'єднувати на підставі збільшення щитовидної залози в одній групі різні стадії хвороби.

Було встановлено, що дифузна, змішана та вузлова форма є послідовними стадіями розвитку зо-

бної хвороби. Дифузний зоб необхідно розглядати як першу, змішаний зоб – як другу і вузловий зоб – як третю стадію зобної хвороби.

Запропонована класифікація показала принципово новий підхід до лікування зобної хвороби: консервативний (медикаментозний) чи хірургічний.

Грунтовно займався Василь Миколайович вивченням й інших захворювань в області.

У 1957 році в “Научных записках Ужгородского государственного университета” [7] Василь Миколайович опублікував матеріали про геморагічну лихоманку на Закарпатті. Це була перша публікація про наявність геморагічної лихоманки в області. Матеріали були настільки важливі, що згодом це захворювання було подано у “Великій медичній енциклопедії” під назвою “Закарпатская геморагическая лихорадка” [4].

А захворювання було по-своєму унікальне.

... 23 вересня 1949 року в терапевтичне відділення Ужгородської обласної лікарні у важкому стані був госпіталізований із району хворий В., 24 роки (історія хвороби № 6897). Із анамнезу стало відомо, що захворювання розпочалося гостро з високої температури, різкого головного болю, загальної слабкості, нудоти, блювання, різкого болю в черевній порожнині. Через декілька днів з'явилися болі в поперековій ділянці. Артеріальний тиск крові підвищився до 160/110 мм рт.ст. Кількість добової сечі зменшилася до 150 мл. В аналізах сечі – пониження питомої ваги до 1007, поява білка, 40-60 еритроцитів у полі. В аналізах крові – збільшення лейкоцитів до 29 тисяч, зменшення гемоглобіну до 69%. Через декілька днів у хворого наступив коматозний стан і, неопритомнівши, він помер.

На розтині встановлено (мовою оригіналу): “так называемый геморагический нефрозо-нефрит: типичная серозно-геморагическая амплексия почек с резким набуханием их и множественными разрывами коркового вещества справа” (доцент А.Г.Кестнер). Детальніше – див. роботу В.М.Слишка [7].

У вищезгаданій роботі Василь Миколайович писав [7]: “В 1949 году мы, совместно с доцентом Кестнером А.Г., имели возможность установить в Закарпатье наличие заболевания, протекающего с клинической картиной дальневосточного инфекционного геморагического нефрита. Патолого-анатомическое изучение трупа умершего, произведенное А.Г. Кестнером (изучившим в свое время это заболевание во время работы на Дальнем Востоке), а также гистологическое изучение органов выявило картину изменений типичных, тождественных для острого инфекционного геморагического дальневосточного нефрита” (с. 326).

Про нове захворювання, яке було виявлено на Закарпатті, Василь Миколайович доповідав у 1949 році на конференції лікарів Ужгородської обласної

лікарні, на науковій конференції професорсько-викладацького складу Ужгородського університету в 1952 році.

Проаналізувавши дані про так звану далекосхідну, кримську, омську геморагічні лихоманки та зіставивши з власними, Василь Миколайович прийшов до висновку, що існує тільки одна геморагічна лихоманка, яка у різних клінічних варіантах зустрічається на території усього колишнього Радянського Союзу.

З часом кількість хворих із захворюваннями, які супроводжувалися лихоманкою та ураженням внутрішніх органів, зростала, що створювало напружену епідеміологічну обстановку щодо спалаху інфекційних захворювань в області.

У 1952 р. на прохання керівників області Міністерством охорони здоров'я СРСР у край були направлені науковці з інституту вірусології ім. Д. Іванівського (Москва), які разом із місцевими медичними працівниками провели детальні клінічні, епідеміологічні та лабораторні дослідження у всіх районах області. Крім того, було обстежено 20 хворих, які в той час знаходилися на стаціонарному лікуванні, та 50 історій хвороб тих, що вже були виписані зі стаціонару.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авакян А.А., Шемшилович С.Б., Мищенко В.М. Геморрагический нефрозо-нефрит в Закарпатье// Краевая патология вирусных нейроинфекций. Труды объединенной науч. сессии Львовского ин-та эпидмиологии, микробиологии и гигиены МЗ УССР, ин-та вирусологии им. Д.И. Ивановского АМН СССР и ин-та инфекционных болезней АМН СССР, проходившей во Львове 9–12 октября 1957 г.– Львов, 1959.– С. 38–48.
2. Вереш Є.І., Сабов В.О., Іваньо Н.В. Слишко Василь Миколайович, доктор медичних наук, професор// Науковий вісник Ужгородського університету, серія "Медицина".– 1996.– Вип. 3. – С. 295.
3. Добош С.И. Борьба с зобной болезнью в Закарпатской области в советский период // Научные записки Ужгородского гос. университета. – Ужгород, 1957.– Т. XXXII, серия медицинская.– С. 31–37.
4. Закарпатская геморрагическая лихорадка // Большая медицинская энциклопедия.– М.: Гос. изд-во мед. лит-ры, 1958. –Т. 6. – С. 779.
5. Куdienko И.М. История организации борьбы с эндемической зобной болезнью в Закарпатье в годы советской власти// Научные записки Ужгородского гос. университета.–Львов: Изд-во Львовского гос. университета, 1955.– Т. XV, медицинский сборник.– С. 19–31.
6. Слишко В.Н., Добош С.И., Сочка А.А. О классификации заболеваний щитовидной железы // Научные записки Ужгородского гос. университета.– Львов: Изд-во Львовского гос. университета, 1955.– Т. XV, медицинский сборник.– С. 33–38.
7. Слишко В.Н. О геморрагической лихорадке в Закарпатье и соотношении ее с геморрагическими лихорадками других мест// Научные записки Ужгородского гос. университета.– Ужгород, 1957.– Т. XXXII, серия медицинская.– С. 225–231.
8. Слишко В.Н. Болезни коксеки.– Ростов-на-Дону, 1961.– 140 с.
9. Ужгородський національний університет на порозі III тисячоліття.– Ужгород: Карпати, 2005.– С. 86.

*Доктор медичних наук,
професор кафедри факультетської терапії
Ужгородського національного університету,
Заслужений лікар України
М.І.Фатула*

ЗНАЄМО, ПАМ'ЯТАЄМО І ВШАНОВУЄМО У 2008 РОЦІ

Історичний красназавчий календар:

195 річницю з дня народження Йосифа Дердя (1813-1862), відомого вченого, доктора медицини й талановитого організатора охорони здоров'я в Марамороському комітаті.

Зібрав і систематизував унікальну колекцію флори комітату, автор «Керівництва по ботаніці», член Угорського товариства натуралістів й організатор його філіалу в м. Хуст (1872р.).